

TIJORAT BANKLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA BOSHQARUV HISOBINING AHAMIYATI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11403384>

Soatov Farhod Komiljon o'g'li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
tayanch doktorantura talabasi (PhD)

Annotatsiya: Ushbu tezisda tijorat banklari samaradorligini oshirishda boshqaruv hisobini tashkil etishning ahamiyati ochiqqlanadi, shuningdek bank faoliyatining muhim moliyaviy ko'rsatkichlarini tahlil qilish, prognozlash, strategik rejalashtirish, boshqaruv qarorlarini qabul qilish nuqtai-nazaridan qanchalik ahamiyatga ega ekanligi bir nechta iqtisodiy-moliyaviy atamalar asosida ochib beriladi.

Kalit so'zlar: Samaradorlik, xarajatlarni boshqarish, risklarni boshqarish, strategik rejalashtirish, rentabellik, likvidlilik, moliyaviy target, moliyaviy prognozlash, operatsion risk, byudjetlashtirish.

Boshqaruv hisobi tijorat banklari faoliyatida hal qiluvchi rol o'ynaydi, ularga asosli qarorlar qabul qilish va moliyaviy maqsadlarga erishish uchun muhim moliyaviy ma'lumotlarni taqdim etadi. Tijorat banklari aniq va o'z vaqtida moliyaviy ma'lumotlarga ega bo'lish juda muhim bo'lgan murakkab va raqobatbardosh sohada ishlaydi. Banklar faoliyatida boshqaruv hisobining turli usul va vositalaridan foydalangan holda xarajatlarni keng ko'lamda boshqarib ularni tahlilini olib borish orqali faoliyat samaradorligini oshirish mumkin, jumladan banklarda deposit va kredit operatsiyalarini vaqt omilini hisobga olgan holda to'g'ri tashkil etishi shuningdek operatsiyalar bo'yicha ustama foizlarni belgilashda boshqaruv hisobining narxlarni aniqlash, transfert bahoni shakllantirish mexanizmlaridan samarali foydalanish banklarga foizli xarajatlarini qisqartirishga imkon beradi bu esa o'z navbatida samaradorlikka ijobiy ta'sir o'tkazadi. Tijorat banklarida boshqaruv hisobining ahamiyati turli omillar, jumladan, samaradorlikni baholash, xarajatlarni boshqarish, risklarni boshqarish, strategik rejalashtirish va normative talablarga rioya qilishdan kelib chiqadi.

Samaradrolikni baholash

Tijorat banklarida boshqaruv hisobi muhimligining asosiy sabablaridan biri bu samaradorlikni baholashdir. Boshqaruv hisobi hodimlari bank rahbariyatiga, menejerlariga ularning moliyaviy ko'rsatkichlarini tahlil qilish va baholash uchun

rentabellik, likvidlik va samaradorlik kabi asosiy ko'rsatkichlarni taqdim etadilar. Ushbu ko'rsatkichlarni tahlil qilish orqali banklar kuchli va zaif sohalarini aniqlashlari, zarur tuzatishlar kiritishlari va umumiy moliyaviy ko'rsatkichlarni yaxshilash uchun maqsad qilingan samaradorlik ko'rsatkichlarini belgilashlari mumkin.

1-rasm. Tijorat banklarida boshqaruv hisobini tashkil etish.

Xarajatlarni boshqarish

Tijorat banklarida boshqaruv hisobini muhimligini ko'rsatuvchi jihatlardan yana bir bu xarajatlarni boshqarishdir. Banklar yuqori raqobat sharoitida ishlaydi, bu yerda xarajatlarni samarali boshqarish rentabellikni ta'minlash uchun juda muhimdir. Boshqaruv hisobi hodimlari banklarga narxga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlashda, xarajatlar tarkiblarini tahlil qilishda va operatsion samaradorlikni optimallashtirish va rentabellikni oshirish uchun xarajatlarni tejash choralarini ko'rishda yordam beradi.

Risklarni boshqarish

Kredit berish va investitsiya faoliyati bilan bog'liq bo'lgan xavflarni hisobga olgan holda, risklarni boshqarish tijorat banklarida asosiy vazifadir. Boshqaruv

hisobi banklarga kredit riski, bozor riski va operatsion risk kabi turli risklarni baholash va boshqarish uchun vositalar va usullarni taqdim etadi. Moliyaviy ma'lumotlar va faoliyat ko'rsatkichlarini tahlil qilib, boshqaruv hisobi hodimlari banklarga potentsial risklarni aniqlashda, risklarni kamaytirish strategiyasini ishlab chiqishda va me'yoriy talablarga muvofiqligini ta'minlashda yordam beradi.

Strategik rejalashtirish

Tijorat banklari bozorda raqobatbardosh bo'lib qolishlari uchun strategik rejalashtirish juda muhimdir. Boshqaruv hisobi strategik qarorlarni qabul qilishni qo'llab-quvvatlash uchun banklarga moliyaviy ko'rsatkichlar va tahlillarni taqdim etadi. Moliyaviy prognozlash, byudjetlashtirish va dispersiya tahlilini o'tkazish orqali boshqaruv hisobi hodimlari banklarga uzoq muddatli strategik rejalarni ishlab chiqishda, moliyaviy targetlarni belgilashda va biznes maqsadlariga erishish uchun resurslarni samarali taqsimlashda yordam berishadi.

Normativ talablarga muvofiqlik

Normativ-huquqiy muvofiqlik tijorat banklari uchun huquqiy va sanoat standartlariga rioya qilishni ta'minlash uchun ustuvor vazifadir. Boshqaruv hisobi aniq moliyaviy hisobotlarni taqdim etish, buxgalteriya hisobi standartlariga rioya etilishini nazorat qilish va moliyaviy operatsiyalarda shaffoflikni ta'minlash orqali banklarga me'yoriy talablarga rioya qilishga yordam beradi. Boshqaruv hisobi hodimlari moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda, auditlarni o'tkazishda va normative-huquqiy talablarga muvofiqligini namoyish etish uchun zarur ma'lumotlarni taqdim etishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, boshqaruv hisobi tijorat banklarining qaror qabul qilish, xarajatlarni boshqarish, risklarni boshqarish, strategik rejalashtirish va normativ-huquqiy talablarga rioya qilishi uchun muhim moliyaviy ma'lumotlarni taqdim etish orqali tijorat banklari faoliyatida muhim rol o'ynaydi. Boshqaruv hisobi faoliyatidan foydalangan holda, banklar o'zlarining moliyaviy ko'rsatkichlarini yaxshilashlari, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi va o'zgaruvchan bank sektorida raqobatbardoshligini saqlab qolishi mumkin. Tijorat banklari bugungi qiyin

ishbilarmonlik muhitida barqaror o‘shish va muvaffaqiyatga erishish uchun boshqaruv hisobi amaliyotiga ustuvor ahamiyat berishlari shart.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Pardayeva Shaxnoza Abdinabiyevna “Bank faoliyati samaradorligini baholash usullari” Multidisciplinary Scientific Journal April, 2023 VOLUME 1, ISSUE 9 <https://t.me/openscholar>
2. Pardayev A. X., Pardayeva Z. A. “Boshqaruv hisobi” Toshkent 2019, 556 bet.
3. J.SH.Tuxtabayev, A.X.Eshbayev “Risklarni boshqarish” O‘quv qo‘llanma. – T.: «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi» – 2021, 224 bet.
4. Nazarov Elbek Tuxliyevich, “Mamlakatimiz tijorat banklari faoliyatiga strategik menejment tizimining joriy qilinishi” “Zamonaviy dunyoda ilm-fan va texnologiya” nomli ilmiy-amaliy konferensiya. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8412516>

